

[2023] 2 एस. सी. आर. 900

सर्वोच्च न्यायालयाचे अहवाल

[२०२३] २ एस. सी. आर.

अशोक राम परहाद आणि इतर

वि.

महाराष्ट्र राज्य आणि इतर

(2023 चा दिवाणी अपील क्रमांक 822)

मार्च 15, 2023

संजय किशन आणि अभय एस.ओक, न्यायमूर्ती

विभागीय वन अधिकारी (महाराष्ट्र वन सेवेत, वर्ग 1) (भरती) नियम, 1984-कलम 2 ची तरतूद-महाराष्ट्र वन सेवा, गट अ (कनिष्ठ प्रमाण) (भरती) नियम, 1998-आर. 3 (ब), 6-2014 मध्ये भरती झालेल्या आणि प्रशिक्षण घेतलेल्या अपीलकर्त्यांची 2016 मध्ये नामनिर्देशनाद्वारे (थेट नियुक्ती) सहाय्यक वनसंरक्षक (ए. सी. एफ.) पदावर नियुक्ती करण्यात आली होती, तर प्रतिवादी क्र. 4 ते 9 जणांना 2014 मध्ये थेट ए. सी. एफ. पदावर बढती देण्यात आली होती आणि त्यांना उपरोक्त प्रशिक्षण घेण्याची आवश्यकता नव्हती-प्रशिक्षण सुरू होण्याच्या तारखेपासून त्यांची नियुक्ती विचारात घेतली जावी आणि प्रशिक्षण कालावधी सेवेचा कालावधी मानला जावा, असे जाहीर करण्यासाठी अपीलकर्त्यांनी न्यायाधिकरणासमोर अर्ज दाखल केला-प्रशिक्षण कालावधीचा विचार करून ए. सी. एफ. पदासाठी निर्धारित वेतनमानानुसार वेतन देण्याचे निर्देशही मागितले गेले होते-न्यायाधिकरणाने अपीलकर्त्यांच्या अर्जाला अंशतः परवानगी दिली-प्रतिवादी क्र. 1 फेटाळण्यात आले-त्यानंतर, सरकारने निर्णय स्वीकारला, प्रशिक्षण कालावधी यशस्वीरित्या पूर्ण करणे हे सर्व सेवा उद्देशांसाठी प्रशिक्षण सुरू झाल्याच्या तारखेपासून नियमित सेवा मानले जाईल असा ठराव मंजूर केला-ठरावात असेही नमूद करण्यात आले आहे की

नामनिर्देशनाद्वारे नियुक्त केलेल्या ए. सी. एफ. चा त्यांच्या प्रशिक्षण सुरुवातीच्या तारखेपासून विचार केला जाईल आणि त्यानुसार ज्येष्ठतेचा विचार केला जाईल-प्रतिवादी क्र. 4 ते 9 यांनी उच्च न्यायालयासमोर या आधारावर रिट याचिका दाखल केली की जरी त्यांना अपीलकर्त्यासमोर ए. सी. एफ. म्हणून पदोन्नती देण्यात आली होती, परंतु ए. सी. एफ. च्या वरिष्ठतेच्या यादीत अपीलकर्त्यापेक्षा कनिष्ठ दाखवले गेले होते-उच्च न्यायालयाने असे मत व्यक्त केले की प्रशिक्षण कालावधी सुरु होण्याच्या तारखेपासून अपीलकर्त्यांना पगार आणि वेतनमान देण्याचे निर्देश देण्याच्या मर्यादेपर्यंत न्यायाधिकरणाच्या आदेशामुळे प्रतिवादींवर परिणाम होणार नाही, कारण प्रतिवादींच्या अधिकारावर केवळ विभागीय वन अधिकारी (डी. एफ. ओ.) पदाच्या वरिष्ठतेचा विचार करतानाच परिणाम होईल-न्यायाधिकरणाने त्यांना पगार म्हणून पगार देण्याचे निर्देश वेतनश्रेणी वाजवी आढळली - सेवाज्येष्ठतेच्या संदर्भात, उच्च न्यायालयाने असे मानले की ACF पदासाठी नामनिर्देशनाद्वारे निवडलेल्या व्यक्तींची सेवाज्येष्ठता व्यक्तीने प्रशिक्षण यशस्वीरीत्या पूर्ण केल्यानंतर नियुक्ती आदेश जारी केल्याच्या तारखेपासून मोजली जाईल. पदोन्नतीद्वारे ACF मध्ये नियुक्ती - अपीलवर, आयोजित: 1984 च्या नियमांच्या नियम 2 मधील तरतुदी स्पष्ट आहेत - भरती प्रक्रियेपेक्षा नियुक्ती वेगळी आहे, जी प्रशिक्षण सुरु झाल्यापासून सुरु होते - उच्च न्यायालयाचे मत बरोबर आहे - सरकारी निर्णय वैधानिक नियमांना डावलून चालणार नाहीत- सध्याच्या प्रकरणात, संदर्भात ठराव पारित करण्यात आले आहेत ज्या व्यक्तीने प्रशिक्षण प्रभावीपणे पूर्ण केले आहे, तिला त्याच्या प्रशिक्षण कालावधीसाठी आर्थिक भरपाई मिळते आणि त्यापासून वंचित ठेवले जात नाही - हे आंतर-ज्येष्ठता निश्चित करण्यासाठी प्रारंभिक भरती प्रक्रियेच्या तारखेपासून ज्येष्ठता देण्यासारखे असू शकत नाही, जेव्हा तरतुदी 1984 च्या नियम 2 पैकी थेट भरतीसाठी नियुक्तीची तारीख स्पष्ट करते - दिनांक २५.०१.१९९० च्या शासन निर्णयात

एसीएफ चे पद वर्ग २ वरून वर्ग १ मध्ये अपग्रेड करण्यात आले असले तरी सेवेचा कालावधी निश्चित करताना १९८४ च्या नियमावलीतील नियम २ मधील तरतुदी वैध राहतील- पुढे, 1988 च्या नियमांपैकी नियम 3B आणि 6 मध्ये कोणतीही संदिग्धता सोडली जात नाही आणि खरं तर एकरूपतेने वाचले जाते आणि परिवीक्षा कालावधी अनिवार्यपणे सेवेच्या कालावधीतून वगळला जाणे आवश्यक आहे - ठराव डीएफओ पदावर बढती किंवा ज्येष्ठतेबद्दल बोलत नाहीत, तरतुदी पूर्ण शक्तीने कार्यान्वित होतील - राज्य वन सेवा अधिकाऱ्यांसाठी प्रवेश आणि प्रशिक्षण नियम (सुधारित), 2004 - भारताचे संविधान - कलम 309.

सेवा कायदा-वैधानिक नियमांच्या तुलनेत सरकारी ठराव-आयोजित: सेवा न्यायशास्त्रात, सेवा नियम प्रबल होण्यास जबाबदार असतात-सरकारी ठराव नियमांशी सुसंगत किंवा स्पष्ट करणारे असू शकतात, परंतु त्यांच्याशी विसंगत असू शकत नाहीत-प्रशासकीय विभागाने जारी केलेल्या सरकारी ठरावांना वैधानिक नियमाचा दर्जा मिळू शकत नाही.

अपील फेटाळताना,

न्यायालयाने मान्य केले: 1 सेवा न्यायशास्त्रात, सेवा नियम प्रबल होण्यास पात्र आहेत. नियमांशी सुसंगत किंवा स्पष्ट करणारे शासन निर्णय असू शकतात, परंतु ते नियमांच्या विरोधात नसतात. राज्यघटनेच्या कलम ३०९ अन्वये तयार करण्यात आलेले वैधानिक नियम, म्हणजे १९८४ चे नियम, नियम २ मध्ये डीएफओ पदावर नियुक्ती आणि ती महाराष्ट्र वनसेवेतील अधिकाऱ्यांमधून पदोन्नतीने आणि थेट नियुक्तीद्वारे केली जाणार आहे. 1984 च्या नियमांच्या नियम 2 ची तरतूद अस्पष्ट आणि अगदी स्पष्ट आहे, म्हणजे, सरकारी वन महाविद्यालयांमध्ये प्रशिक्षणासाठी घालवलेला कालावधी आणि परिवीक्षा कालावधीचा विस्तारित कालावधीसह इतर परिवीक्षा

कालावधी, जर असेल तर, " ती सेवा आवश्यक कालावधीसाठी मोजला जाणार नाही." अशा प्रकारे, नियुक्ती ही प्रशिक्षणाच्या प्रारंभापासून सुरू होणाऱ्या भरती प्रक्रियेपेक्षा वेगळी असते. उमेदवाराने प्रशिक्षण समाधानकारकपणे पूर्ण न करण्याची शक्यता असू शकते, ज्यामुळे उमेदवाराला परिवीक्षा कालावधीवर काढून टाकले जाऊ शकते. उमेदवाराची कामगिरी सुधारते की नाही हे पाहण्यासाठी अशा चाचणी कालावधीची मुदत वाढवली जाऊ शकते. (म्हणूनच, जरी शासन निर्णय दिनांक 25-01-1990 ने ए. सी. एफ. चे पद वर्ग 2 वरून वर्ग 1 मध्ये श्रेणीसुधारित केले, तरी 1984 च्या नियमांच्या नियम 2 चा तरतुदी सेवेचा कालावधी निश्चित करण्यासाठी वैध राहिल.) [परिच्छेद 25] [911-एफ-जी; 912-ए-बी]

1. 2 उपरोक्त संदर्भात, जर हे न्यायालय 1998 च्या नियमांकडे, अधिक विशेषतः नियम 3 (ब) कडे वळत असेल, तर अट अशी आहे की नामनिर्देशनाच्या बाबतीत, ती नियमानुसार आयोगाने घेतलेल्या स्पर्धात्मक परीक्षेच्या निकालावर आधारित आहे आणि उमेदवाराने 'प्रशिक्षण अभ्यासक्रम यशस्वीरित्या पूर्ण केला' असणे आवश्यक आहे. नियम 6 मध्ये प्रधान मुख्य वनसंरक्षकांनी ठरवल्याप्रमाणे दोन वर्षांचा ए. सी. एफ. प्रशिक्षण अभ्यासक्रम आणि एक वर्षाचे क्षेत्र प्रशिक्षण यासह तीन वर्षांच्या कालावधीसाठी परिवीक्षाची तरतूद आहे. अशा प्रकारे, हे विद्यमान नियम वाचूनही अशा थेट भरतीची प्रसंभाविक प्रक्रिया अगदी स्पष्ट होते. राज्य वन सेवा अधिकाऱ्यांसाठीचे प्रवेश आणि प्रशिक्षण नियम (सुधारित), 2004 ("2004 नियम") सर्वसमावेशक स्वरूपाचे आहेत आणि भरती प्रसंभाविक प्रक्रिया कशी होईल हे स्पष्ट करतात. 1998 च्या नियमांच्या नियम 6 अंतर्गत, ज्या संदर्भात अशा अभिव्यक्तीचा वापर करण्यात आला आहे, त्याचे कौतुक न करता, अपीलकर्त्यांच्या वतीने, "नामनिर्देशन करून या पदावर नियुक्त केलेली व्यक्ती" या अभिव्यक्तीवर जास्त भर दिला जातो. उच्च न्यायालयाने दिलेला अर्थ लावणे

म्हणजे नियम 6 चा सुरुवातीचा भाग निरुपद्रवी करणे असेल असा युक्तिवाद करताना, ज्याकडे दुर्लक्ष केले जाते ते म्हणजे जर अपीलकर्त्यांची याचिका स्वीकारली गेली असती, तर ते 1984 च्या नियमांच्या नियम 2 च्या तरतुदीला निष्प्रभ बनवण्याएवढे ठरेल. प्रशासकीय विभागाने जारी केलेल्या सरकारी ठरावांना वैधानिक नियमाचा दर्जा मिळू शकत नाही, जरी अशा ठरावांचा स्वतःचा प्रभाव असू शकतो. ही देखील पार्श्वभूमी आहे की थेट नियुक्त झालेल्यांना नव्याने भरती झालेल्या क्षेत्राचा अनुभव नसला तरी पदोन्नती मिळालेले लोक हे काम करत आहेत. सध्याच्या प्रकरणात, नियमात समाविष्ट केल्या जाणाऱ्या 1984 च्या नियमांच्या नियम 2 च्या तरतुदीच्या वस्तुस्थितीला एक अर्थ दिला पाहिजे, अन्यथा, याचा अर्थ असा होईल की तरतुदी निरर्थक झाली आहे. प्रोव्हिसो पदोन्नतीच्या पैलूच्या संदर्भात वाचला जाऊ नये असे म्हणता येणार नाही. 1988 च्या नियमांमधील नियम 3 बी आणि 6 देखील या संदर्भात कोणतीही संदिग्धता सोडत नाहीत आणि खरे तर सुसंगतपणे वाचले जातात आणि प्रोबेशनचा कालावधी सेवेच्या कालावधीतून वगळला जाणे आवश्यक आहे. आर्थिक लाभ देणे हा एक वेगळा पैलू आहे. शासन निर्णय वैधानिक नियमांना मागे टाकू शकत नाहीत आणि डी. एफ. ओ. पदाच्या पदोन्नतीबद्दल किंवा ज्येष्ठतेबद्दल निर्णायकपणे न बोलणारे ठराव, या निष्कर्षावर आल्यावर, प्रोव्हिसो पूर्ण ताकदीने काम करेल. लागू असलेले नियम या प्रकरणात कोणतीही संदिग्धता सोडत नाहीत आणि ते कायम राहिले पाहिजेत.

परिच्छेद -26-32] [912-सी-एच; 913-ए, सी-एफ]

आर. एस. अजारा आणि इतर वि. गुजरात राज्य (1997) 3 एससी 641; प्रफुल्ल कुमार स्वैन वि. प्रकाश चंद्र आणि इतर. (1993) 3 पूरक एससीसी 181; कमांडंट, 11 वी बटालियन, ए. पी. स्पेशल पोलिस (आय. आर.) विरुद्ध बी. शंकर नाईक (2003) 5 एससीसी 580-संदर्भित.

न्यायनिर्णयाचा संदर्भ

(1997) 3 एस. सी. सी 641 संदर्भित परिच्छेद 10

(1993) 3 पूरक एस. सी. सी. 181 संदर्भित परिच्छेद 14

(2003) 5 एस. सी. सी 580 संदर्भित परिच्छेद 18

दिवाणी अपील न्यायाधिकरण: 2023 चा दिवाणी अपील क्रमांक 822.

2019 च्या डब्ल्यू. पी. क्रमांक 2026 मध्ये औरंगाबाद येथील मुंबई उच्च न्यायालयाच्या 23.04.2021 तारखेच्या निकाल आणि आदेशावरून.

पी. एस. पटवालिया, वरिष्ठ वकील, सोमिरन शर्मा, अपीलकर्त्यांचे वकील.

सुधांशू एस. चौधरी, अनिरुद्ध जोशी, सिद्धार्थ धर्माधिकारी, आदित्य अनिरुद्ध पांडे, भरत बागला, अमित सिंग, लोकेश दत्त शर्मा, कीर्ती दधीच, रामेश्वर प्रसाद गोयल, गगन संघी, आकाश काकडे, सोमनाथ पधन, अशोक आनंद, श्वेतब कुमार, पवन कौशिक, प्रतिवादींसाठी वकील.

न्यायालयाचा निर्णय संजय किशन कौल, जे. यांनी दिला

1. थेट भरती करणाऱ्यांमध्ये आणि त्यांच्या ज्येष्ठतेनुसार पदोन्नती देणाऱ्यांमध्ये निर्माण होणारा हा आणखी एक अंतहीन वाद आहे. ज्या पदासाठी भरती झाली ती सहाय्यक वनसंरक्षक (यापुढे 'ए. सी. एफ.' म्हणून संदर्भित) होती. या पदासाठी भरतीची कालनिर्णयी पथ विश्लेषण दोन प्रकारची होती-नामनिर्देशन (थेट नियुक्ती) आणि पदोन्नती. पदोन्नतीद्वारे ए. सी. एफ. मध्ये भरती झालेल्या व्यक्ती ज्या दिवशी त्यांना उक्त पदावर पदोन्नती दिली जाते त्या दिवसापासून कार्यभार स्वीकारतात आणि त्यांना दोन वर्षांचे ए. सी. एफ. प्रशिक्षण आणि एक वर्षांचे क्षेत्रीय प्रशिक्षण

घेण्याची आवश्यकता नसते.हे नामनिर्देशनाद्वारे निवडलेल्या आणि नियुक्त केलेल्या व्यक्तींपेक्षा वेगळे आहे जेथे असे प्रशिक्षण अनिवार्य आहे.

2. ए. सी. एफ. पद हे विभागीय वन अधिकारी (यापुढे 'डी. एफ. ओ.' म्हणून संबोधले जाईल) पदासाठी पोषक संवर्ग आहे.महाराष्ट्र वन सेवेतील सहाय्यक वनसंरक्षक, गट अ (कनिष्ठ प्रमाण) (भरती) नियम, 1998 (यापुढे '1998 नियम' म्हणून संदर्भित) च्या नियम 5 नुसार, ए. सी. एफ. पदावरील नियुक्ती 50 च्या गुणोत्तरात असेल:

3. आमच्यासमोर अपील करणाऱ्यांची नियुक्ती 2016 मध्ये नामनिर्देशनाद्वारे ए. सी. एफ. पदावर करण्यात आली होती.2014 मध्ये त्यांची भरती करण्यात आली होती आणि त्यांना प्रशिक्षण देण्यात आले होते. 2014 मध्ये प्रतिवादी क्र.4 ते 9 जणांना थेट ए. सी. एफ. पदावर बढती देण्यात आली.

खटल्याचा इतिहास:

4. महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, प्रतिवादी क्र. 3, ने महाराष्ट्र वन सेवा परीक्षा, 2012 च्या माध्यमातून ए. सी. एफ. ची एकूण 33 पदे भरण्यासाठी 14.12.2012 वर जाहिरात जारी केली. अपीलकर्त्यांनी त्या पदासाठी अर्ज केला, ज्यासाठी निवड यादी 13.06.2013 वर प्रकाशित करण्यात आली होती.तथापि, प्रोबेशनवर अपीलकर्त्यांची नियुक्ती करण्यासाठी नियुक्ती आदेश जारी करण्याऐवजी, प्रतिवादी क्र. 1 ने 19.06.2013 दिनांकित एक पत्र जारी केले ज्यात अपीलकर्त्यांना सूचित केले गेले की त्यांना नियुक्तीपूर्व प्रशिक्षणासाठी पाठवले जाईल.याचिकाकर्त्यांनी असा दावा केला की त्यावर तोडगा काढण्याचे त्यांचे निवेदन अनुत्तरित राहिले.

5. अशा प्रकारे अपीलकर्त्यांनी प्रशिक्षण सुरू होण्याच्या तारखेपासून ए. सी. एफ. म्हणून त्यांची नियुक्ती विचारात घेतली जावी आणि त्यांनी घेतलेल्या प्रशिक्षण कालावधीला सेवेचा कालावधी

मानले जावे, असे जाहीर करण्यासाठी मुंबई येथील महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणासमोर (यापुढे 'न्यायाधिकरण' म्हणून संबोधले जाईल) अर्ज दाखल केला.प्रशिक्षण कालावधी परीक्षा/कर्तव्य म्हणून विचारात घेऊन ए. सी. एफ. पदासाठी निर्धारित वेतनमानमानानुसार वेतनमान देण्याचे निर्देश देण्याची मागणीही त्यांनी केली.

6. न्यायाधिकरणाने, दिनांक 03-02-2016 च्या आदेशानुसार, अपीलकर्त्याच्या अर्जाला अंशतः परवानगी दिली.असे आढळून आले की महाराष्ट्र वन सेवा वर्ग II मधील ए. सी. एफ. पदासाठीच्या भरतीच्या नियमांमध्ये (यापुढे '1965 नियम' म्हणून संदर्भित), जे दिनांक 17-02-1965 च्या सरकारी ठरावाला पूरक होते, त्यात इतर गोष्टींबरोबरच अशी तरतूद करण्यात आली होती की उमेदवार प्रशिक्षणाचा विहित अभ्यासक्रम पूर्ण केल्यानंतर ए. सी. एफ. पदासाठी पात्र होता.तथापि, हे नियम संविधानाच्या कलम 309 अंतर्गत तयार केले गेले नव्हते आणि त्यांना कधीही अंतिम रूप देण्यात आले नव्हते.शिवाय, मसुदा नियम 1998 च्या नियमांद्वारे रद्द करण्यात आले होते, जसे की 1998 च्या नियमांच्या प्रस्तावनेतही देण्यात आले होते.महाराष्ट्र नागरी सेवा (सेवांच्या सामान्य अटी) नियम, 1981 (यापुढे "1981 नियम" म्हणून संदर्भित) च्या नियम 10 च्या लागू न होण्यामागे कोणतेही कारण दिले गेले नाही, असे मत व्यक्त करत, उमेदवाराला तीन वर्षांची चाचणी यशस्वीरित्या पूर्ण केल्यानंतर नियमित समय श्रेणी देण्यास पात्र ठरेल, ही प्रतिवादींची याचिका फेटाळण्यात आली.असे ठरवण्यात आले होते की, अपीलकर्त्यांना आधीच देण्यात आलेल्या 'शिष्यवृत्तीच्या' रकमेत कपात केल्यानंतर, नियुक्तीच्या तारखेपासून पूर्वलक्षी प्रभावाने, चाचणी यशस्वीरित्या पूर्ण केल्यानंतर नियमित वेतन मिळण्याचा हक्क असेल.अधिक महत्वाचे म्हणजे, असे घोषित करण्यात आले की 01.02.2014 वरील प्रशिक्षण सुरू झाल्यापासून अपीलकर्ते ए. सी. एफ. म्हणून नियुक्तीसाठी पात्र असतील.

7. प्रतिवादी क्र. 1 यांनी न्यायाधिकारीसमोर दाखल केलेला फेरविचार अर्ज, 1965 चे नियम 'मसुदा' होते की नाही याचा अर्जाच्या निकालावर कोणताही परिणाम होत नाही, कारण ते 1998 च्या नियमांद्वारे रद्द करण्यात आले होते आणि पुनरावलोकन अर्जात उपस्थित केलेले सर्व मुद्दे मूळ अर्जात आधीच निश्चित केले गेले होते, असे निरीक्षण नोंदवून, 16.09.2016 रोजी फेटाळण्यात आले.

8. सरकारने वर नमूद केलेला निर्णय स्पष्टपणे स्वीकारला आणि अशा प्रकारे प्रशिक्षण कालावधी यशस्वीरित्या पूर्ण करणे हे सर्व सेवा उद्देशांसाठी प्रशिक्षण सुरू झाल्याच्या तारखेपासून नियमित सेवा मानले जाईल असा ठराव संमत केला. नामनिर्देशन केलेल्या ए. सी. एफ. चा त्यांच्या प्रशिक्षण सुरुवातीच्या तारखेपासून विचार केला जाईल आणि त्यानुसार ज्येष्ठतेचा विचार केला जाईल, अशी तरतूदही ठरावात करण्यात आली आहे. प्रतिवादी क्रमांक 4 ते 9 हे न्यायाधिकारसमोर पक्षकार नव्हते, परंतु अपीलकर्त्यांविरुद्ध तसेच महाराष्ट्र सरकारविरुद्ध (ज्याने न्यायाधिकारणाचा निर्णय स्वीकारला होता) उच्च न्यायालयात रिट याचिका दाखल केली. या खाजगी प्रतिवादींनी असा दावा केला की त्यांची 1987 ते 1990 मध्ये परिक्षेत्र वन अधिकारी म्हणून नियुक्ती करण्यात आली होती आणि त्यांना 2014-2015 मध्ये एसीएफ पदावर पदोन्नती देण्यात आली होती. त्यांची तक्रार अशी होती की जरी त्यांना येथे अपीलकर्त्यांसमोर ए. सी. एफ. म्हणून पदोन्नती देण्यात आली होती, तरी त्यांना ए. सी. एफ. च्या ज्येष्ठतेच्या यादीत अपीलकर्त्यांपेक्षा कनिष्ठ दाखवले गेले. प्रतिवादी क्रमांक 4 ते 9 हे 1998 च्या नियमांवर आधारित होते; अधिक विशेषतः नियम 6, जो उक्त नियमांच्या नियम 3 (ब) सह वाचला जातो आणि विभागीय वन अधिकारी (महाराष्ट्र वन सेवा, वर्ग 1) (भरती) नियम, 1984 च्या नियम 2 (ब) च्या तरतुदीवर आधारित होता. हे नियम खाली पुनरुत्पादित केले आहेत:

1998 च्या नियमांचा नियम 6

नामनिर्देशनाने या नामनिर्देशन झालेली व्यक्ती तीन वर्षांच्या कालावधीसाठी परीक्षाधीन असेल, ज्यात दोन वर्षांचा सहाय्यक वनसंरक्षक प्रशिक्षण अभ्यासक्रम आणि महाराष्ट्र राज्याचे प्रधान मुख्य वनसंरक्षक, नागपूर यांनी ठरविल्याप्रमाणे 1 वर्षाचे क्षेत्र प्रशिक्षण असेल. 1998 च्या नियमांचा नियम 3 (ब)

"3. महाराष्ट्र वन सेवेतील सहाय्यक वनसंरक्षक, गट अ (ज्युनियर स्केल) पदासाठी नियुक्ती एकतर केली जाईल -

(ब) आयोगाने वेळोवेळी केलेल्या नियमांनुसार घेतलेल्या स्पर्धात्मक परीक्षेच्या निकालाच्या आधारे सहाय्यक वनसंरक्षक प्रशिक्षण अभ्यासक्रमासाठी निवडलेल्या नामनिर्देशन करून आणि प्रशिक्षण अभ्यासक्रम यशस्वीरित्या पूर्ण केला आहे.".....

1984 च्या नियमांच्या नियम 2 ची तरतूद "जरी , सहाय्यक वनसंरक्षक म्हणून थेट नियुक्त झालेल्या व्यक्तींच्या बाबतीत, सरकारी वन महाविद्यालयांमध्ये प्रशिक्षणासाठी खर्च केलेला कालावधी आणि प्रोबेशनचा वाढीव कालावधी असल्यास त्यासह प्रोबेशनचा कालावधी, सेवेच्या आवश्यक कालावधीसाठी मोजला जाणार नाही."

10. महत्वाचा पैलू म्हणजे 1984 च्या नियमांच्या नियम 2 ची तरतूद, ज्यात विशेषतः असे नमूद केले होते की थेट नियुक्त केलेल्या ए. सी. एफ. द्वारे शासकीय वन महाविद्यालयात प्रशिक्षणासाठी खर्च केलेला कालावधी विभागीय वन अधिकारी च्या संवर्गातील नियुक्तीच्या उद्देशाने सेवेच्या आवश्यक कालावधीसाठी मोजला जाणार नाही. खाजगी प्रतिवादींच्या याचिकेचा हा आधार आहे. प्रशासकीय ठराव सेवा नियमांतर्गत स्पष्ट केलेला अधिकार हिरावून घेऊ शकत नाही या

प्रस्तावासाठी प्रतिवादींनी **आर. एस. अजारा व इतर विरुद्ध गुजरात राज्य** वरील या न्यायालयाच्या निकालावरही भर दिला.

11. दुसरीकडे, उच्च न्यायालयासमोर अपीलकर्त्यांचा खटला असा होता की 1984 च्या नियमांच्या नियम 2 ची तरतूद, शासन निर्णय दिनांकित 17.02.1997 च्या दृष्टीने नाकारली गेली, ज्यामध्ये परीक्षा कालावधी अनुभव कालावधी म्हणून न मानण्याची अट काढून टाकण्यात आली होती. 1998 च्या नियमांच्या नियम 6 मध्ये असे नमूद करण्यात आले होते की नामनिर्देशनाद्वारे या पदावर नियुक्त झालेल्या व्यक्ती दोन वर्षांच्या ए. सी. एफ. प्रशिक्षण आणि एका वर्षाच्या क्षेत्र प्रशिक्षणासह तीन वर्षांसाठी परीक्षाधीन असतील. 1965 च्या नियमांमध्ये आणि 1998 च्या नियमांमध्ये लक्षणीय फरक होता, कारण पहिल्याने स्वतंत्रपणे भरती आणि परीक्षाधीन नियुक्तीचा संदर्भ दिला होता, तर दुसऱ्याने प्रशिक्षण कालावधीसह तीन वर्षांसाठी परीक्षाधीन नियुक्तीचा संदर्भ दिला होता. **आर. एस. अजारा आणि इतर** त्याच निकालावर अवलंबून, असा युक्तिवाद करण्यात आला की नियुक्तीपूर्वीचा प्रशिक्षण कालावधी देखील ज्येष्ठतेच्या उद्देशाने विचारात घेतला जाऊ शकतो.

उच्च न्यायालयासमोरची कार्यवाही

12. उच्च न्यायालयाने 03.02.2016 तारखेच्या न्यायाधिकरणाच्या निर्णयाच्या आधारे प्रतिवादी अधिकाऱ्यांना कोणताही पदोन्नती आदेश जारी करण्यापासून प्रतिबंधित करणारा 18.04.2019 तारखेचा अंतरिम आदेश पारित केला. कोणताही पदोन्नती रिट याचिकेच्या निकालाच्या अधीन असेल असे निर्देश देऊन वरील आदेशात 23.08.2019 वर सुधारणा करण्यात आली.

13. शेवटी उच्च न्यायालयाने दिनांक 23.04.2021 च्या आक्षेपार्ह निकालाद्वारे या प्रकरणाचा निकाल दिला. असे मत व्यक्त केले गेले की प्रतिवादी एन. ओ. एस. प्रशिक्षण कालावधी सुरू

होण्याच्या तारखेपासून अपीलकर्त्यांना पगार आणि वेतनमान देण्याचे निर्देश देण्याच्या मर्यादेपर्यंत न्यायाधिकरणाच्या आदेशामुळे 4 ते 9 वर परिणाम होणार नाही, कारण डी. एफ. ओ. पदाच्या पदोन्नतीच्या तुलनेत ज्येष्ठतेचा विचार करतानाच प्रतिवादींच्या अधिकारावर परिणाम होईल. 1998 च्या नियमांच्या नियम 6 सह वाचलेल्या नियम 3 (ब) मध्ये असे दिसून आले आहे की प्रशिक्षणाचा कालावधी परिवीक्षा कालावधी मानला जातो, त्यामुळे न्यायाधिकरणाने त्यांना वेतनमानानुसार वेतन देण्याचे निर्देश वाजवी असल्याचे आढळून आले.

14. तथापि, ज्येष्ठतेच्या निश्चितीच्या पैलूवर, असे मत व्यक्त केले गेले की आर. एस. अजारा आणि इतरांचे प्रकरण. ही वस्तुस्थिती होती, जेव्हा ए. सी. एफ. मध्ये नियुक्त केलेल्या व्यक्तींच्या ज्येष्ठतेच्या निश्चितीसंबंधीच्या नियमांच्या अनुपस्थितीत, प्रशिक्षणाचा कालावधी लक्षात घेऊन गुजरात राज्य वन सेवा वर्ग II मध्ये थेट भरती केलेल्या ए. सी. एफ. च्या ज्येष्ठतेचे निर्धारण सुचवणारा सरकारी ठराव जारी करण्यात आला. **प्रफुल्ल कुमार स्वैन विरुद्ध प्रकाश चंद्र मिश्रा आणि इतर**, चा देखील संदर्भ देण्यात आला होता, ज्यामध्ये ओरिसा वन सेवा वर्ग II भरती नियम, 1959 च्या नियम 12 (सी) मध्ये अशी तरतूद करण्यात आली होती की सेवेत नियुक्ती ही प्रशिक्षण यशस्वीरित्या पूर्ण केल्यानंतरच सुरू केली जाईल आणि त्यामुळे ज्येष्ठतेची गणना नियुक्तीच्या तारखेपासून केली जाईल, भरतीच्या तारखेपासून नाही. ज्येष्ठता निश्चित करण्याची तरतूद करणारा असा कोणताही शासन निर्णय किंवा नियम सध्याच्या प्रकरणात अस्तित्वात नव्हता.

15. उच्च न्यायालयाचा युक्तिवाद 1984 च्या नियमांवर आधारित होता, जे संविधानाच्या कलम 309 च्या तरतुदीखाली तयार करण्यात आले होते आणि त्यांना वैधानिक बळ आहे. दुसरीकडे, महाराष्ट्र सरकारच्या सामान्य प्रशासन विभागाने संविधानाच्या कलम 162 अंतर्गत दिनांक 17.02.1997 ला शासन निर्णय जारी केला होता आणि त्यामुळे 1984 च्या नियमांवर त्याचा

प्रभाव पडत नाही. तथापी ,या ठरावात अशी तरतूद आहे की परिवीक्षा कालावधी अनुभवाच्या उद्देशाने विचारात घेतला जाईल, तर 1984 च्या नियमांनुसार परिवीक्षा आणि/किंवा प्रशिक्षण खर्च केलेला कालावधी वगळला जाणे आवश्यक आहे आणि प्रशिक्षण आणि/किंवा परिवीक्षा यशस्वीरित्या पूर्ण झाल्यानंतर नियुक्ती आदेशानंतरचा कालावधी डी. एफ. ओ. पदावर पदोन्नतीच्या उद्देशाने मोजला जाणे आवश्यक आहे.

16. 1998 च्या नियमांच्या परीक्षणानंतरही उच्च न्यायालय त्याच निष्कर्षावर पोहोचले.जरी या नियमांमध्ये नामनिर्देशन केलेल्या व्यक्तींमध्ये ज्येष्ठता निश्चित करण्याची शिफारस केली गेली असली तरी, जोपर्यंत ते ए. सी. एफ. प्रशिक्षण अभ्यासक्रमाची अंतिम परीक्षा उत्तीर्ण होत नाहीत तोपर्यंत त्यांची ज्येष्ठता निश्चित केली जात नाही.अशा प्रकारे, 1998 च्या नियमांचा नियम 6 हा 1998 च्या नियमांच्या नियम 3 (बी) शी सुसंगत असल्याचे आढळून आले, ज्यामध्ये आयोग ए. सी. एफ. प्रशिक्षण अभ्यासक्रमासाठी उमेदवारांची निवड करतो आणि प्रशिक्षण यशस्वीरित्या पूर्ण केल्यानंतर आणि स्पर्धात्मक अंतिम परीक्षा उत्तीर्ण झाल्यानंतरच उमेदवारांना ए. सी. एफ. चे नामनिर्देशन आदेश जारी केले जातील. असे आढळून आले की 1998 च्या नियमांच्या नियम 7 मध्ये केवळ नामनिर्देशनाने नियुक्त केलेल्या ए. सी. एफ. च्या आंतर ज्येष्ठता निश्चित करण्याची कार्यपद्धती विहित केली आहे आणि पदोन्नती आणि नामनिर्देशनाने नियुक्त झालेल्यांमध्ये ज्येष्ठता निश्चित करण्याची तरतूद नाही.अशा प्रकारे उच्च न्यायालयाने असे म्हटले आहे की पदोन्नतीद्वारे ए. सी. एफ. मध्ये नियुक्त झालेल्या व्यक्तीचे प्रशिक्षण यशस्वीरित्या पूर्ण झाल्यानंतर नामनिर्देशन आदेश जारी करण्याच्या तारखेपासून नामनिर्देशनद्वारे ए. सी. एफ. पदासाठी निवडलेल्या व्यक्तींचे ज्येष्ठत्व मोजले जाईल.

या न्यायालयासमोरची कार्यवाही आणि युक्तिवादः

17. दि .30.06.2021 रोजी , एस. एल. पी. मध्ये नोटीस जारी करताना, या न्यायालयाने आक्षेपित निर्णयाच्या आधी प्रचलित असलेल्या स्थितीला तूर्तास कार्यरत राहण्याचे निर्देश दिले. दि.07.02.2022 रोजी दोन्ही पक्षांच्या गटांना पदोन्नती देण्यात आलेली नाही, असे सादर करण्यात आले. दि. 02.02.2023 रोजी मंजूरी देण्यात आली होती.

18. अपीलकर्त्याच्या वतीने, ए. सी. एफ. पदाच्या निर्मितीचा इतिहास शोधण्याचा प्रयत्न करण्यात आला, जे पूर्वी 1965 च्या नियमांनुसार सुरुवातीला दुसऱ्या श्रेणीचे पद होते. निवडीनंतर प्रशिक्षणाचा अभ्यासक्रम यशस्वीरित्या पूर्ण केलेल्या उमेदवारांकडून नामनिर्देशनाद्वारे नियुक्ती दोन वर्षांसाठी (वाढवता येण्याजोगी) प्रोबेशनवर होती. त्यामुळे प्रशिक्षण आणि प्रोबेशन या वेगवेगळ्या संज्ञा होत्या आणि प्रशिक्षण ही नियुक्ती मानली जात नव्हती. तथापि, 1998 चे नियम अस्तित्वात आल्यानंतर हे बदलणार असल्याचे सांगण्यात आले. 1998 च्या नियमांच्या नियम 3 आणि 6 च्या संदर्भात, प्रशिक्षणाचा कालावधी आता परिवीक्षा कालावधी मानला जातो आणि नियम 6 नियम 3 (बी) अंतर्गत वर्णन केलेल्या "नामनिर्देशनाने पदावर नियुक्त केलेली व्यक्ती" या अभिव्यक्तीसह सुरू होतो. नामनिर्देशनाद्वारे नामनिर्देशन प्रशिक्षणापूर्वी होते आणि नियम 3 (बी) अंतर्गत 'आणि आहे' ही अभिव्यक्ती नियम 3 (बी) मध्ये नामनिर्देशनासाठी पात्रता नमूद केली आहे याचा अर्थ लावण्यासाठी 'नंतर' म्हणून वाचली जाऊ नये, अन्यथा नियम 6 चा प्रारंभिक भाग वेगळा केला जाईल. अशा प्रकारे असे सादर करण्यात आले की, प्रशिक्षण अभ्यासक्रम पूर्ण झाल्यानंतरच नियुक्ती करावी लागेल या निष्कर्षावर पोहोचण्यात उच्च न्यायालय चूक झाले, कारण ही अभिव्यक्ती नियम 3 (ब) मध्ये आढळली नाही. या न्यायालयाच्या कमांडंट, 11 वी बटालियन, ए. पी. स्पेशल पोलिस (आय. आर.) विरुद्ध बी. शंकर नाईक निर्णयावर भरोसा ठेवण्यात आला होता की, जे प्रशिक्षण दिले गेले होते ते निरर्थक असू शकत नाही असा युक्तिवाद करण्यासाठी.

19. त्यानंतर असा युक्तिवाद करण्यात आला की दि.17.02.1997 ला शासन निर्णय महाराष्ट्राच्या सामान्य प्रशासकीय विभागाने 'आदेशाद्वारे आणि महाराष्ट्राच्या राज्यपालांच्या नावाने' जारी केला होता, जो राज्यघटनेच्या कलम 309 अंतर्गत मान्यताप्राप्त नियम आहे. प्रोबेशन दरम्यानची सेवा हा पदोन्नतीचा अनुभव मानला जावा, अशी तरतूद या ठरावात आहे. हे सादर केले जाते की आक्षेपित निर्णयाच्या पार्श्वभूमीवर एक विसंगत स्थिति विशेष निर्माण झाली आहे, जिथे वेतनाच्या उद्देशाने, अपीलकर्त्याची नियुक्ती दि. 01.12.2014 ला त्यांचे प्रशिक्षण सुरू होण्याच्या तारखेपासून केली जाईल असे मानले जाईल, परंतु निवडीसाठी, नियुक्तीच्या तारखेचा विचार प्रशिक्षण यशस्वीरित्या पूर्ण झाल्यावर जारी केलेल्या नियुक्ती आदेशानंतर केला जाईल.

20. **प्रफुल्लकुमार स्वैन प्रकरणातील** निकाल वस्तुस्थितीच्या आधारे वेगळा करण्याची मागणी करण्यात आली होती कारण ओरिसा वनसेवा वर्ग २ भरती नियम, १९५९ च्या नियम १२ (सी) मध्ये प्रशिक्षणाचा अभ्यासक्रम यशस्वीरित्या पूर्ण केल्यानंतरच अशा सेवेची गणना सेवेत नियुक्तीच्या तारखेपासूनच केली जाईल, असे नमूद करण्यात आले होते.

21. १९८१ च्या नियमांवर, विशेषतः नियम ९ (१४) मध्ये प्रोबेशनर म्हणून सेवेचा समावेश करणे आणि सरकारच्या आदेशाने किंवा त्याअंतर्गत अधिकृत सूचना किंवा प्रशिक्षणाचा अभ्यासक्रम समाविष्ट करणे हे "कर्तव्य" परिभाषित केले गेले आहे. पुढे असे सादर करण्यात आले की 2004 च्या नियमांमध्ये ए. सी. एफ. पदासाठी नामनिर्देशन करून नामनिर्देशनची तारीख निश्चित केली गेली नाही आणि 1998 च्या नियमांमध्येही पदोन्नती आणि थेट भरती यांच्यातील ज्येष्ठता निश्चित करण्यासाठी कोणतेही मार्गदर्शन दिले गेले नाही. ज्येष्ठतेच्या निर्धारणासाठी महाराष्ट्र नागरी सेवा (ज्येष्ठतेचे नियमन) नियम, 1982 चा नियम 4 लागू होईल, असे सांगण्यात आले.

22. उलटपक्षी , प्रतिवादींनी आक्षेपार्ह निर्णयाचा बचाव करत असा युक्तिवाद केला की सरकारी वन महाविद्यालयांमधील प्रशिक्षणाचा कालावधी आणि प्रोबेशनचा विस्तारित कालावधी, असल्यास, यासह प्रोबेशनचा कालावधी, सेवेचा कालावधी मोजण्यासाठी अपरिहार्यपणे वगळला गेला पाहिजे यात कोणतीही संदिग्धता असू शकत नाही.प्रतिवादींची ए. सी. एफ. म्हणून नियुक्ती झाल्यानंतर बऱ्याच काळानंतर अपीलकर्त्यांना नियुक्तीचे आदेश जारी करण्यात आले होते. पुढे, 1998 च्या नियमांच्या नियम 3 आणि 7 सह वाचलेल्या नियम 2 (अ) ने स्पष्ट केले होते की नामनिर्देशित ए. सी. एफ. प्रशिक्षण पूर्ण झाल्यानंतरच नियुक्तीसाठी पात्र असेल.प्रशिक्षण ही केवळ औपचारिकता असू शकत नाही आणि प्रफुल्ल कुमार स्वैन प्रकरणात, अशाच प्रकारचे नियम लागू करताना, या न्यायालयाने असे म्हटले की भरती ही केवळ एक प्रारंभिक प्रसंभाविक प्रक्रिया आहे आणि यामुळे शेवटी सेवेत नियुक्ती होऊ शकते.

23. प्रतिवादींनी पुढे सांगितले की, अपीलकर्त्यांनी दि. 25.01.1990,29.07.1993 आणि 17.02.1997 या सरकारी ठरावांवर विसंबून राहण्याचा केलेला प्रयत्न आणि 1984 च्या नियमांच्या नियम 2 ची कोणतीही प्रासंगिकता नसल्याचा दावा चुकीचा आहे, कारण सरकारी ठराव नियमांना पायमल्ली करू शकत नाहीत.पुढे, ठरावांमध्ये विभागीय वन अधिकारी या पदावरील पदोन्नतीबद्दल किंवा पदोन्नतीद्वारे किंवा नामनिर्देशनाद्वारे नियुक्त केलेल्या ए. सी. एफ. या पदासाठी ज्येष्ठतेची गणना कशी करावी लागेल याबद्दल काहीही सांगितले जात नाही.

निष्कर्ष -

24. आम्ही वरील विरोधी युक्तिवादाचा विचार केला आहे आणि आक्षेपार्ह निर्णयाचा अभ्यास केला आहे.

25. सेवा न्यायशास्त्रात, सेवा नियम प्रभावी ठरतात.नियमांशी सुसंगत किंवा स्पष्ट करणारे शासन निर्णय असू शकतात, परंतु ते त्याच्याशी विसंगत नसतात.हा सर्वसाधारण प्रस्ताव मांडल्यानंतर, आपण आता प्रचलित असलेल्या नियमांच्या परिस्थितीचे परीक्षण करतो.जर आपण संविधानाच्या कलम 309, म्हणजे 1984 च्या नियमांनुसार तयार केलेल्या वैधानिक नियमांकडे वळलो, तर नियम 2 विभागीय वन अधिकारी पदाच्या नियुक्तीचा संदर्भ देतो आणि ती महाराष्ट्र वन सेवेच्या अधिकाऱ्यांमधून पदोन्नतीद्वारे आणि थेट नियुक्तीद्वारे देखील केली जाते.1984 च्या नियमांच्या नियम 2 ची तरतूद स्पष्ट आहे, म्हणजे, सरकारी वन महाविद्यालयांमध्ये प्रशिक्षणासाठी आणि प्रोबेशनच्या वाढीव कालावधीसह प्रोबेशनच्या इतर कालावधीसाठी खर्च केलेला कालावधी, जर असेल तर, सेवेच्या आवश्यक कालावधीसाठी मोजला जाणार नाही. त्यामुळे प्रशिक्षण सुरू झाल्यापासून सुरू होणाऱ्या भरती प्रक्रियेपेक्षा ही नियुक्ती वेगळी आहे. उमेदवाराने प्रशिक्षण समाधानकारकपणे पूर्ण न करण्याची शक्यता असू शकते, ज्यामुळे उमेदवाराला प्रोबेशनवर काढून टाकले जाऊ शकते.उमेदवाराची कामगिरी सुधारते की नाही हे पाहण्यासाठी अशा चाचणी कालावधीची मुदत वाढवली जाऊ शकते.(म्हणूनच, जरी सरकारी ठराव दिनांक 1 ने ए. सी. एफ. चे पद वर्ग 2 वरून वर्ग 1 मध्ये श्रेणीसुधारित केले, तरी 1984 च्या नियमांच्या कलम 2 चा तरतुदी सेवेचा कालावधी निश्चित करण्यासाठी वैध राहिल.)

26. उपरोक्त संदर्भात जर आपण 1998 च्या नियमांकडे, अधिक विशेषतः नियम 3 (ब) कडे वळलो, तर अट अशी आहे की नामनिर्देशनाच्या बाबतीत, ती नियमांनुसार आयोगाने घेतलेल्या स्पर्धात्मक परीक्षेच्या निकालावर आधारित आहे आणि उमेदवाराने "प्रशिक्षण अभ्यासक्रम यशस्वीरित्या पूर्ण करणे" आवश्यक आहे."नियम 6 मध्ये प्रधान मुख्य वनसंरक्षकांनी ठरविल्याप्रमाणे दोन वर्षांचा ए. सी. एफ. प्रशिक्षण अभ्यासक्रम आणि एक वर्षाचे क्षेत्र प्रशिक्षण

यासह तीन वर्षांच्या कालावधीसाठी परिवीक्षाची तरतूद आहे.अशा प्रकारे, हे विद्यमान नियम वाचूनही अशा थेट भरतीची प्रसंभाविक प्रक्रिया अगदी स्पष्ट होते.राज्य वन सेवा अधिकाऱ्यांसाठीचे प्रवेश आणि प्रशिक्षण नियम (सुधारित), 2004 (यापुढे '2004 नियम' म्हणून संदर्भित) सर्वसमावेशक स्वरूपाचे आहेत आणि भरती प्रसंभाविक प्रक्रिया कशी होईल हे स्पष्ट करतात.27. ज्या संदर्भात अशा अभिव्यक्तीचा वापर करण्यात आला आहे त्याचे कौतुक न करता, 1998 च्या नियमांच्या नियम 6 अंतर्गत, अपीलकर्त्यांच्या वतीने, 'नामनिर्देशन करून या पदावर नियुक्त केलेली व्यक्ती' या अभिव्यक्तीवर जास्त भर दिला जात आहे, असे आम्हाला वाटते.उच्च न्यायालयाने दिलेला अर्थ लावणे म्हणजे नियम 6 चा सुरुवातीचा भाग निरुपद्रवी करणे असेल असा युक्तिवाद करताना, ज्याकडे दुर्लक्ष केले जाते ते म्हणजे अपीलकर्त्यांची याचिका स्वीकारली गेली असती, तर ते 1984 च्या नियमांच्या नियम 2 च्या तरतुदीला अपवादात्मक बनवण्याएवढे ठरेल. प्रशासकीय विभागाने काढलेल्या शासन निर्णयांना वैधानिक नियमाचा दर्जा असू शकत नाही, जरी अशा ठरावांचा स्वतःचा प्रभाव असू शकतो.

28. उच्च न्यायालयाचे मत योग्य असल्याचे आम्हाला दिसते.प्रशिक्षण यशस्वीरित्या पूर्ण करणाऱ्या व्यक्तीला त्याच्या प्रशिक्षण कालावधीसाठी आर्थिक नुकसानभरपाई प्रभावीपणे मिळते आणि ती त्यापासून वंचित राहत नाही, या संदर्भात ठराव मंजूर करण्यात आले आहेत.1984 च्या नियमांच्या नियम 2 च्या तरतुदीत थेट भरतीसाठी नियुक्तीची तारीख स्पष्ट केली आहे, तेव्हा आंतर-ज्येष्ठता निश्चित करण्यासाठी प्रारंभिक भरती प्रसंभाविक प्रक्रिया तारखेपासून ज्येष्ठता देणे असा याचा अर्थ होऊ शकत नाही.ही देखील पार्श्वभूमी आहे की थेट नियुक्त झालेल्यांना नव्याने भरती करण्यात आलेल्या क्षेत्राचा अनुभव नसला तरी पदोन्नती मिळालेले लोक हे काम करत आहेत.

29. **प्रफुल्ल कुमार स्वेन** खटल्यातील निकाल फक्त "केवळ" या अभिव्यक्ती असलेल्या नियमनाच्या कारणास्तव या बाजूने कसा वेगळा करता येईल याचे कौतुक करण्यात आम्ही अपयशी ठरतो.जेव्हा प्रश्नातील नियम अगदी स्पष्ट असतो, तेव्हा वेगवेगळ्या निर्णयांच्या तथ्यात्मक परिस्थितीचा आणि वेगवेगळ्या नियमांचा किंवा 'कर्तव्य' काय असेल याची सामान्य व्याख्या पाहणे आवश्यक नसते.**आर. एस. अजारा आणि इतर** मधील निकालाच्या संदर्भातही आम्ही असे म्हणतो की कोणत्याही सेवेतील प्रकरणाप्रमाणे, मग ती नियुक्ती असो किंवा पदोन्नतीच्या मुद्द्यावर, नियम काय म्हणतो ते महत्त्वाचे ठरेल. अशा समस्यांचे निराकरण करण्यासाठी कोणीही सामान्य तत्त्वे मिळवू शकत नाही.आम्ही प्रशंसा करतो की अशी परिस्थिती असू शकते जिथे नियम विशेषतः विरोधाभास दर्शवितो. परंतु, सध्याच्या प्रकरणात, नियमात समाविष्ट केल्या जाणाऱ्या 1984 च्या नियमांच्या कलम 2 च्या तरतुदीच्या वस्तुस्थितीला एक अर्थ दिला पाहिजे, अन्यथा, याचा अर्थ असा होईल की तरतुद निरर्थक झाली आहे.असे म्हटले जावू शकत नाही की पदोन्नती पैलूच्या संदर्भात हा अपवाद वाचला जावू शकत नाही

30. आम्हाला असेही आढळले आहे की 1988 च्या नियमांमधील नियम 3 बी आणि 6 देखील या संदर्भात कोणतीही संदिग्धता सोडत नाहीत याउलट सुसंगतपणे वाचले जातात आणि परिविक्षाचा काळ अनिवार्यपणे सेवेच्या कालावधीतून वगळला गेला पाहिजे. आधीच सांगितल्याप्रमाणे, आर्थिक लाभ देणे हा एक वेगळा पैलू आहे.

31. शासन निर्णय वैधानिक नियमांची पायमल्ली करू शकत नाहीत आणि डी. एफ. ओ. पदाच्या पदोन्नतीबद्दल किंवा ज्येष्ठतेबद्दल निर्णायकपणे न बोलणारे ठराव, या निष्कर्षावर आल्यावर, अपवादाची तरतुद ताकदीने काम करेल.

32. अशा प्रकारे आमचे स्पष्ट मत आहे की लागू असलेले नियम या प्रकरणात कोणतीही संदिग्धता निर्माण करित नाहीत आणि ते कायम राहिले पाहिजेत.

33. उपरोक्त निकालाचा परिणाम असा आहे की अपील फेटाळण्यात आले आहे आणि पक्षांना त्यांच्या स्वतःच्या खर्चाचा भार उचलावा लागेल.

दिव्या पांडे

याचिका फेटाळण्यात आली.

(सहाय्यक: रूपांशी विरंग, एलसीआरए)

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.

X-X-X-X